

Dom przy ulicy Berdyczowskiej w Żytomierzu na Wołyniu, w którym zamieszkali państwo Kraszewscy w 1853 roku po wydzierżawieniu i opuszczeniu Hubina, m.in. z powodu braku tam warunków do kształcenia czworga dzieci; pisarz prowadził wówczas wszechstronną ożywioną działalność: był kuratorem szkół, dyrektorem teatru, prezesem różnych towarzystw o charakterze społecznym i dobroczynnym, b.d., *Książka jubileuszowa dla uczczenia pięćdziesięcioletniej działalności literackiej J.I. Kraszewskiego*, Warszawa 1880

Żytomierz - pustka wielka, dla literatury i sztuki wygnanie; myśl tu się niczym nie zaprzęta, a karty w wielkiej modzie. Ja życie wiodę, a raczej wieść chce, jak na wsi, ale nie umiem - gości pełno.

Książka... s. 75.

Józef Ignacy Kraszewski z synami Janem Albinem (1841–1917), inżynierem kolejnictwa, właścicielem fabryki maszyn do szycia i żniwiarek w Warszawie, i Franciszkiem (1843–1927), ziemianinem na Wołyniu, 1863/1864, MR

Córka Józefa Ignacego Kraszewskiego Konstancja (1839–1871), która zmarła w drodze powrotnej z Syberii po samobójczej śmierci męża Bolesława Łozińskiego, z bliźniętami Józefem i Czesławem, Irkuck 1867, MR

Jako wizytator szkół żytomierskich nie szczędził też ani trudów, ani pieniędzy: wspierał uczniów ubogich, zaopatrywał ich i w książki, i w odzież, płacił nieraz za nich wpisowe, a nadto w swoim domu miał zawsze na utrzymaniu, jeśli nie dwóch, to przynajmniej jednego wychowanka, przybranego za towarzysza do swoich synów.

Książka... s. 78.

Józef Ignacy Kraszewski, 1859, *Książka...*

Córka Józefa Ignacego Kraszewskiego Augusta Maria (1849–1917), żona fotografa Witolda Miączyńskiego, b.d., MR

Dom przy ulicy Mokotowskiej 48 w Warszawie, w którym — po poróżnieniu się ze środowiskiem szlachty wołyńskiej — mieszała państwo Kraszewscy w latach 1860–1863; później w domu tym zamieszkał najwybitniejszy lekarz polski XIX wieku Tytus Chalubiński; w Warszawie Józef Ignacy Kraszewski redagował „Gazetę Codzienną” przemianowaną później na „Gazetę Polską”; starał się bez powodzenia o stanowisko profesora Szkoły Głównej Warszawskiej; wiele podróżował po Europie; w Paryżu wydał broszurę *Sprawa polska* w roku 1861, b.d., *Książka...*

Kochany Raju! Donoszę Ci krótko, że jestem zmuszony przez margrabiego wyjechać na czas jakiś za granicę, aby nie być posadzonym o zły wpływ na dziennikarstwo, jaki mi tu widać przypisują. W sobotę jade i na Twojej opiece zostawiam żonę i dom. Dowiaduj się o nich, proszę. Zrób, co możesz, abyś moje konie sprzedał i o Zofii trochę pamiętał. Ojca nogi ucałuj, a pisz do mnie, co się z Tobą dzieje.

Książka... s. 100.

Dom przy ulicy Mokotowskiej 48 w Warszawie, w którym mieszkali państwo Kraszewscy w latach 1860–1863; po wybuchu powstania styczniowego na polecenie Aleksandra Wielopolskiego Józef Ignacy Kraszewski opuścił Warszawę, 2012, fot. Katarzyna Słojkowska, APAN

Życie w mieście

Jak teraz słodko dorwać się pióra i znowu wjechać w ten świat o tyle lepszy od rzeczywistego, w świat myśli, marzeń, rozpraw